
**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analiz - 6-cı hissə:
Viskoza, bəzi kupron növləri, modal və ya lioselin
liflərinin digər liflərlə qarışığı (qarışqa turşusu və
sink xloriddən istifadə üsulu)**

**Textiles — Quantitative chemical analysis — Part
6: Mixtures of viscose, certain types of cupro,
modal or lyocell with certain other fibres (method
using formic acid and zinc chloride)**

LAZIMDIR

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ tərəfindən işlənib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ-nin “____” _____2023-cü il tarixli _____saylı Qərarı ilə təsdiq edilib.

3. Bu standart beynəlxalq Standart ISO 1833-4:2020 ilə eynidir (İDT).

This standart is identical (İDT) to the European Standard ISO 1833-4:2020

4. İlk dəfə tətbiq edilir.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2024-cü il, dövri yoxlama müddəti ildə 1 dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.....	V
1 TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
2 NORMATİV İSTİNADLAR.....	1
3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR.....	2
4 SINAĞIN PRİNSİPİ	2
5 REAGENTLƏR	2
7 SINAĞIN APARILMA ÜSULU	2

LAZIMIYI

ÖN SÖZ

Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatı (ISO) milli standartlaşdırma orqanlarının (ISO-nun üzv orqanları) ümumdünya federasiyasıdır. Beynəlxalq standartların hazırlanması işi adətən ISO-nun texniki komitələri vasitəsilə həyata keçirilir. Texniki komitənin yaradılma məqsədini təşkil edən predmetdə maraqlı olan hər bir üzv orqan həmin komitədə təmsil olunmaq hüququna malikdir. Bu işdə ISO ilə əlaqələndirmə şəraitində, beynəlxalq təşkilatlar, həmçinin hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları da iştirak edir. ISO bütün elektrotexniki standartlaşdırma məsələlərində Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası (IEC) ilə yaxından əməkdaşlıq edir.

Bu sənədi hazırlamaq üçün istifadə olunan və onun sonrakı saxlanması üçün nəzərdə tutulan prosedurlar ISO/IEC Direktivlərinin 1-ci hissəsində təsvir edilir. Müxtəlif növ ISO sənədləri üçün tələb olunan fərqli təsdiq meyarları xüsusilə qeyd edilməlidir. Bu sənəd ISO/IEC Direktivlərinin 2-ci hissəsinin redaksiya qaydalarına uyğun olaraq tərtib olunub (bax: www.iso.org/directives).

Bu sənədin bəzi elementlərinin patent hüquqlarının predmeti ola biləcəyi ehtimalına diqqət yetirilir. ISO bu cür patent hüquqlarının hər hansı birinin və ya hamısının müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşımır. Sənədin hazırlanması zamanı müəyyən edilmiş hər hansı patent hüquqlarının təfərrüatları "Giriş" bölməsində və/yaxud ISO-nun daxil olmuş patent bəyannamələrinin siyahısında təqdim olunacaq (bax: www.iso.org/patents).

Bu sənəddə istifadə edilən hər hansı ticarət adı istifadəçilərin rahatlığı üçün verilən informasiyadır və onun dəstəkləndiyini ehtiva etmir.

Standartların könüllü xarakter daşması, uyğunluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı ISO-nun xüsusi termin və ifadələrinin mənasına dair izahat, eləcə də Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) Ticarətə Texniki Maneələr Sazişində əksini tapan prinsiplərə ISO-nun sadıqlıyı haqqında məlumat üçün aşağıdakı keçidə daxil ola bilərsiniz: www.iso.org/iso/foreword.html.

Bu sənəd Toxuculuq məmurları üzrə ISO/TC 38 sayılı Texniki Komitə tərəfindən hazırlanmışdır.

Bu ikinci redaksiya texniki cəhətdən təshih edilmiş birinci nəşri (ISO 1833-6:2007) ləğv edir və onu əvəzləyir. İlk redaksiya ilə müqayisədə əsas dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

"Viskoza, ya mis-ammonyak, ya modal, ya da liosel liflərinin müəyyən növlərinin və pambıq liflərinin qarışıqları..." başlığı "Viskoza, mis-ammonyak, modal və ya liosel liflərinin müəyyən növlərinin bəzi digər liflər ilə qarışıqları..." başlığı ilə əvəz olunmuşdur;

[Bənd 1](#)-də liflərin siyahısı yenilənmişdir;

[Bənd 3](#) (Terminlər və anlayışlar) əlavə edilmişdir;

[5.1](#)-də ərmiş susuz sink xloriddən başqa sink xloridin istifadə olunması halında əlavə təlimat əlavə edilmişdir;

[Bənd 7](#)-də 40°C sınaq temperaturu 70°C ilə əvəz olunmuşdur, neytrallaşdırma mərhələsi ətraflı şəkildə verilmişdir;

[Bənd 8](#)-də melamin üçün xüsusi d əmsalı əlavə edilmişdir;

[Bənd 9](#)-da qarışıqlığın qarşısını almaq üçün "faiz" əlavə edilmişdir.

ISO 1833 seriyasındakı bütün hissələrin siyahısını ISO-nun veb sahifəsində tapa bilərsiniz.

Bu sənədlə bağlı istənilən rəy və ya suallar istifadəçinin milli standartlaşdırma qurumuna yönəldilməlidir. Bu qurumların tam siyahısını www.iso.org/members.html saytıda tapa bilərsiniz.

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analiz –
6-cı hissə: Viskoza, bəzi kupron növləri,
modal və ya lioselin liflərinin digər liflərlə qarışığı
(qarışqa turşusu və sink xloriddən istifadə üsulu)**

AZS ISO 1833-6: 2023

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 6: Mixtures of viscose, certain types of cupro,
modal or lyocell with certain other fibres
(method using formic acid and zinc chloride)**

Tətbiq edilmə tarixi “ ____ ” ____ 2023-cü il

Xəbərdarlıq - Bu sənəd müvafiq şərtlərə əməl edilmədikdə sağlamlığa/ətraf mühitə zərər verə biləcək maddələrin/prosedurların istifadəsini tələb edir. Bu, yalnız texniki uyğunluğa aiddir və istifadəçini heç bir mərhələdə sağlamlıq və təhlükəsizlik/ətraf mühitlə bağlı qanuni öhdəliklərdən azad etmir.

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu sənəddə aşağıdakı qarışıqlardan hazırlanmış toxuculuq məmulatlarında lifsiz maddə xaric edildikdən sonra viskozanın, mis-ammonyak, modal və ya lioselin müəyyən növlərinin kütlə faizinin müəyyən olunması üçün qarışqa turşusu və sink xlorid qarışığının istifadəsi nəzərdə tutulan üsul müəyyən olunur:

- pambıq ilə birlikdə
- viskoza, mis-ammonyak, modal və ya lioselin müəyyən növləri.

Bu sənəd əvvəldən viskoza, mis-ammonyak, modal və ya lioselin müəyyən növlərinin pambıqla qarışıqları üçün nəzərdə tutulmuşdur, o, həmçinin polipropilen, elastolefin və melamin ilə qarışıqlara da tətbiq edilir.

Diqqət — Əgər mis-ammonyak, ya modal, ya da liosel lifinin mövcud olması aşkar olunarsa, onda onun reagentdə həll olmasını müəyyən etmək üçün ilkin sınaq həyata keçirilir.

Bu üsul pambığın intensiv kimyəvi parçalanmaya məruz qaldığı qarışıqlar üçün tətbiq oluna bilmir. O, tamamilə xaric edilməsi mümkün olmayan müəyyən daimi bəzəklərin və ya reaktiv boyaların mövcud olması səbəbindən viskoza, mis-ammonyak, modal və ya liosel liflərinin tam həll olmuş hala keçə bilmədiyi halda tətbiq oluna bilmir.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Mətnə aşağıda qeyd olunan sənədlərə elə istinad edilir ki, onların məzmununun bir hissəsi və ya hamısı bu sənədin tələblərini təşkil edir. Tarixi mövcud olan istinadlar üçün yalnız qeyd olunan redaksiya tətbiq olunur. Tarixi mövcud olmayan istinadlar üçün istinad edilən sənədlərin ən son redaksiyası tətbiq olunur (istənilən düzəlişlər də daxil olmaqla).

ISO 1833-1, Textiles — *Quantitative chemical analysis — Part 1: General principles of testing*

3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənədin məqsədləri üçün aşağıdakı terminlər və təriflər istifadə olunur.

ISO və IEC standartlaşdırma zamanı istifadə olunan terminologiyaları aşağıda qeyd olunan ünvanlarda saxlayır:

IEC Elektropediya: <http://www.electropedia.org/>

ISO Onlayn faylların baxılması platforması: <https://www.iso.org/obp>

4 SINAĞIN PRİNSİPİ

Viskoza, mis-ammonyak, modal və ya liosel lifi qarışığının məlum quru kütləsindən qarışqa turşusu və sink xloriddən ibarət reagent vasitəsilə həll edilərək xaric olunur. Qalıq toplanır, yuyulur, qurudulur və tərəzidə çəkilir; onun düzəliş edilmiş kütləsi qarışığının quru kütləsinin faizi ilə ifadə edilir. Viskoza, mis-ammonyak, modal və ya liosel lifinin faizlə miqdarı fərqlə əsasən tapılır.

5 REAGENTLƏR

ISO 1833-1-də təsvir edilən reagentləri 5.1, 5.2 və 5.3-də verilmiş reagentlərlə birlikdə istifadə edin.

5.1 Qarışqa turşusu/sink xlorid reagenti.

Tərkibində 20 q susuz sink xlorid (minimum analiz $\geq 98\%$) və 68 q susuz qarışqa turşusu olan, su ilə 100 q-a qədər olan məhlul hazırlayın.

Əgər əridilmiş susuz sink xloriddən başqa sink xloriddən istifadə edilərsə, lifin həllolma qabiliyyəti yoxlanılmalıdır.

5.2 Ammonyak, durulaşdırılmış məhlul.

20 ml konsentratlaşdırılmış ammonyak məhlulunu ($20\text{ }^{\circ}\text{C}$ -də ρ 0,880 q/ml) 1 l su ilə durulaşdırın.

6 AVADANLIQLAR

ISO 1833-1-də təsvir olunan avadanlığı 6.1 və 6.2-də verilmişlərlə birlikdə istifadə edin.

6.1 Konusvari kolba, minimum tutumu 200 ml.

6.2 Qızdırıcı cihaz, temperaturda $(70 \pm 2)\text{ }^{\circ}\text{C}$.

7 SINAĞIN APARILMA ÜSULU

ISO 1833-1 standartında təsvir olunan ümumi üsulu yerinə yetirin, sonra isə sınağı aşağıdakı şəkildə davam etdirin.

Nümunəni ləngimədən əvvəlcədən $70\text{ }^{\circ}\text{C}$ temperatürə qədər qızdırılmış konusvari kolbaya daxil edin. Nümunənin hər bir qramına əvvəlcədən $70\text{ }^{\circ}\text{C}$ temperatürə qədər qızdırılmış 100 ml qarışqa turşusu/sink xlorid reagenti əlavə edin. Kolbanın ağzını bağlayın və qüvvətli şəkildə çalxalayın.

Kolbanı və içindəkiləri 70°C temperaturda 20 dəqiqə müddətində saxlayın, bu müddət ərzində təqribən 5 dəqiqə və 15 dəqiqə olmaqla iki dəfə çalxalayın.

Kolbanın içindəkilərini filtrləmə tiqelində filtrləyin və qalan lifləri kolbanı reagent ilə yumaqla tiqelə keçirin. Əvvəlcədən 70°C temperatura qədər qızdırılmış əlavə 20 ml reagent ilə yuyun.

Tiqeli və qalığı 70°C temperaturda su ilə yaxşıca yuyun.

Tərkibində qalıq olan tiqeli tutumu 250 ml olan kimyəvi stəkanın içərisindəki 100 ml soyuq ammoniyak məhluluna salın, qalıqın təxminən 10 dəqiqə ərzində tamamilə məhlulun içərisində olmasını təmin edin və lifləri şüşə çubuqla diqqətlə boşaldın. Tiqeli sorulma vasitəsilə boşaldın.

Soyuq su ilə yaxşıca yuyun. Hər bir yuyucu maye ağırlıq qüvvəsinin təsiri altında axıb gedənə qədər sorulma tətbiq etməyin.

Son olaraq, sorulma vasitəsilə tiqeli boşaldın, tiqeli və qalığı qurudun, sonra soyudun və onları tərəzidə çəkin

8 NƏTİCƏLƏRİN HESABLANMASI VƏ İFADƏ OLUNMASI

Nəticələri ISO 1833-1 standartında təsvir olunan ümumi təlimatlara uyğun olaraq hesablayın.

d=1.03 olan xam pambıq, həmçinin d=1.01 olan pambıq, viskoza, modal, melamin istisna olmaqla, d-nin qiyməti 1.00 bərabərdir.

9 DƏQİQLİK

Toxuculuq materiallarının həmcins qarışığında bu üsulla əldə edilən nəticələrin etibarlılıq intervalları 95% etibarlılıq səviyyəsində ± 2 faizdən yüksək olmur.

ICS: 59.060.01

Açar sözlər: lif, Tekstil, toxuma, viskoz, yun, pambıq, ipək, xam pambıq

LAZIMLIQ

Rəsmi nəşr
“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
publik hüquqi şəxs

AZS ISO 1833-6:2023

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analiz - 6-cı hissə:
Viskoza, bəzi kupron növləri, modal və ya lioselin
liflərinin digər liflərlə qarışığı
(qarışqa turşusu və sink xloriddən istifadə üsulu)**